

ธรรมในใจ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๘

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม ตักธรรมนะ วันนี้วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มันสำคัญอย่างไรละ มันสำคัญเพราะวันนี้เป็นวันมาฆบูชา วันมาฆบูชา พระสงฆ์ ๑,๒๕๐ องค์ มาเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยไม่ได้นัดหมาย ถ้าโดยไม่ได้นัดหมาย มาเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วทำไมเรารู้ล่ะว่าพระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ มาเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เรารู้ได้เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นคนบอกใจ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาเทศนาว่าการขึ้นมา พระอรหันต์จะจำไว้แล้วมาทำสังคายนา พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นคนบอก เป็นคนบอกว่ันนั้นพระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ที่สั่งสอนมา เป็นผู้ที่ปั้นมากับมือ ถ้าปั้นมากับมือ ความถูกต้องความผิคมันเห็นมาด้วยกัน ถ้าความถูกต้องความผิคม

คูลี ฆฎิล ๓ ฟีน้อง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปทรมาน เขาบูชาไฟๆ อยู่นะ “เธอไม่ใช่พระอรหันต์” เพราะเขาสำคัญตนว่าเขาเป็นพระอรหันต์ เขาสำคัญตนว่าเขามีความสามารถเท่ากับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปขอพักกับเขา ไปขอพักกับเขานั้นเป็นอุบาย เป็นอุบายก็เพื่อจะไปทรมานใจ แต่เวลาไปขอพักขึ้นมา คนที่มีกิเลสก็ไม่ต้องการให้คนที่มีความสามารถมีความรู้เท่ากันมาอยู่ใกล้เคียงกัน ไม่ยอมให้พัก ถ้าไม่ยอมให้พัก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ที่มีปัญญา “ถ้าสมณะไม่ให้สมณะพัก ถ้าสมณะไม่ต้อนรับสมณะ แล้ว

สมณะจะไปอยู่กับใคร” นี่จบด้วยเหตุผล จนต้องรับไว้ พอรับไว้อยู่ด้วยกัน พออยู่ด้วยกันก็สำคัญตุนใจ สำคัญตุนว่า อย่างไรเราก็เก่งกว่า เราก็เก่งกว่า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงเหตุแสดงผล แต่เขายังมีทิฏฐิมานะ “เธอไม่ใช่พระอรหันต์” พูดตรงๆ เลย พอพูดตรงๆ เข้าไป คอตก ยอมรับสภาพความเป็นจริง นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ขึ้นมา เป็นผู้ที่ไม่แกล้งมา เป็นผู้ที่ไม่กระทำมา

ฉะนั้น เวลาผิวดวงตาเห็นธรรม เวลาสังขธรรมในหัวใจนั้นสมบูรณ์แล้ว เริ่มต้นตั้งแต่ปัญจวัคคีย์ เวลาปัญจวัคคีย์ แล้วมายะ ๕๔ องค์ “เธอกับเราพ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและเป็นทิพย์ เธอจงอย่าไปช้อนทางกัน เราก็จะไปเวฬุวัน ไปทรมานชฎิล ๓ พี่น้อง”

นี่ไง “เธอจงไปอย่าช้อนทางกัน โลกนี้เราร้อนนัก”

โลกนี้เราร้อนนักเพราะมันเราร้อนในหัวใจ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเกิดนะ พอมาเกิด สังคมมีแต่ความร่มเย็นเป็นสุขพอสมควร เพราะพระโพธิสัตว์มาจุติ พระโพธิสัตว์มาเกิด พระโพธิสัตว์มาเกิด สภาวะสังคมมันต้องสมบูรณ์ มันต้องมีความสมบูรณ์ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา “โลกนี้เราร้อนนัก เธออย่าไปช้อนทางกัน โลกเขาต้องการธรรมะ ต้องการสังขธรรม”

ถ้าต้องการสังขธรรม สังขธรรมมันอยู่ที่ไหนล่ะ

ก็มันอยู่ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันอยู่ในใจของพระอรหันต์ ๖๑ องค์ นั้น เวลาเทศนาว่าการได้ชฎิล ๓ พี่น้อง พระอัสสชิก็ไปได้พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ นี่เวลาเผยแผ่ไปๆ เผยแผ่ไปจากไหน เพราะคนที่มีคุณธรรม ในใจของพระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ การแสดงออก พระอรหันต์แสดงออกเพราะพระอรหันต์มีสติสมบูรณ์ พระอรหันต์มีความซื่อตรงมีความซื่อสัตย์ สัจจะเป็นยอดแห่งชีวิต จะไม่มีสิ่งใดเป็นโทษเลย ไม่เป็นโทษเพราะเผยแผ่ธรรมมาด้วยความสะอาดบริสุทธิ์ใจ ด้วยหัวใจที่เป็นธรรมๆ เป็นพระอรหันต์เพราะในใจดวงนั้น ในใจของพระอรหันต์นั้นมันมีความสะอาดบริสุทธิ์ มีสัจจะมีความจริง

เพราะว่าเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเทศนากับปัญจวัคคีย์ เมื่อก่อนไม่รู้ๆ ปัญจวัคคีย์อยู่กับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา ๖ ปี เมื่อก่อนไม่รู้ก็ไม่ได้สั่งไม่ได้สอนไม่ได้บอกอะไรเลยเพราะไม่รู้ ไม่รู้ก็ไม่ได้บอก เพราะเป็นสุภาพบุรุษ บอกไปมันก็ผิด เพราะ

ตัวเองไม่รู้ บอกได้อย่างไร ปัญจวัคคีย์อุปัฏฐากอุปถัมภ์มาด้วยกัน ปัญจวัคคีย์ อัญญาโกณฑัญญะ เป็นพราหมณ์ที่พยากรณ์เจ้าชายสิทธัตถะบอกว่าเป็นศาสดาอย่างเดียวกัน พราหมณ์คนอื่นเขายัง ทยายเป็นสองอย่าง ถ้าได้ออกบวชจะได้เป็นศาสดา จะได้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าอยู่ทางโลกจะได้เป็นจักรพรรดิ พระอัญญาโกณฑัญญะไปทางเดียวเลย แล้วก็เฝ้ารอๆ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกบวช ปัญจวัคคีย์ตามไปอุปฐาก คนที่ตั้งใจว่า ตัวเองเป็น ด้วยวิชา ด้วยพราหมณ์ ด้วยพราหมณ์ที่ท่องวิชาพุทธลักษณะ ชี้ชัดๆ เลย แต่เวลาองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยายามประพฤติปฏิบัติอยู่ มันเห็นกันมาไง นี่พระอรหันต์กับพระ อรหันต์อยู่ด้วยกัน มันมีบุกเบิกกันมาอย่างไร ทำมาอย่างไร มันรู้มันเห็นมา ถ้ามันรู้มันเห็นขึ้นมา เวลาปัญจวัคคีย์อุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คั่นคว้ามานาไหน สุดที่โลกเขาทำ สิ่งที่ว่าทศกริยานาไหน พระพุทธเจ้าก็ได้ทำมาทั้งนั้น แล้วมันไม่ใช่ มันไปไม่ได้ แต่เราก็ถือว่ามันเคร่ง มันเป็นอุกฤษฏ์ สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ดี

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ทำกับเขามาแล้ว สุดท้ายแล้วมาตริกตรองใน ใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เทวดามาตีพิณ ๓ สาย ตึงไปที่ขาด หย่อนไปที่ไม่ดัง ปานกลางมันดี แล้วปานกลางอย่างไรล่ะ เพราะมีความสำนึก เราจะฉันอาหาร เราจะฟื้นฟู ร่างกาย แล้วเราจะมาคั่นคว่ำใหม่ คั่นคว่ำด้วยตัวขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง

นางสุชาดามีความต้องการที่จะถวายอาหารเทวดา ไปถวาย ถึงเวลาพระโพธิสัตว์สร้าง บุญกุศลมาด้วยกันทั้งนั้นนะ สิ่งที่สร้างบุญกุศลมา ฉันอาหารของนางสุชาดา ปัญจวัคคีย์ทิ้งไป เลย ถือว่ามีมากมาย เวลานั้นคั่นคว่ำจะไม่รับๆ

เราจะยืนยันที่ว่าเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บอกปัญจวัคคีย์ ไม่รู้ก็บอกว่าไม่รู้ ที่รู้ รู้เพราะเหตุใด มันมีกิจจัญญาน สัจจัญญาน มันมีกิจจัญญาน มันมีการกระทำ มันมีความเป็นจริง ขึ้นมามันถึงยืนยันว่าเป็นพระอรหันต์ ถ้าเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา

พอปัญจวัคคีย์ยอมรับ เทศน์ธรรมจักๆ พระอัญญาโกณฑัญญะเป็นสงฆ์องค์แรกของโลก พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม พระอัญญาโกณฑัญญะพ้นฆมาตั้งแต่ที่แรกนะ แสวงหามาตั้งแต่ที่แรก นี่พูดถึงว่าคนที่แสวงหา คนที่ปรารถนา คนที่ต้องการพ้นจากทุกข์ หัวใจ เขาเราร้อนนั้ก โลกนี้เราร้อนนั้ก เราร้อนในหัวใจนี้ใจ ถ้าหัวใจเราร้อนนั้ก “เธอจงไปอย่าซ่อน

ทางกันๆ” แล้วพอเทศนาว่าการจนเป็นพระอรหันต์ทั้งหมด เผยแผ่ธรรมกันไป นี่เวลาเผยแผ่ธรรมไป

คนเรานะ จะต้องเวียนว่ายตายเกิด มันมีความสงสัยทั้งนั้นนะ คนที่ปากคิบอกว่าไม่กลัวตาย ไม่กลัวสิ่งต่างๆ ทั้งนั้นนะ เวลามันตายมันคอตกทั้งนั้นนะ แล้วเวลาความเป็นจริงมันเกิดขึ้นมา นี่ผลของวิญญูะ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ในเมื่อมีการกระทำ ใครเป็นคนกระทำ? จิตนั้นเป็นคนกระทำ ถ้าไม่มีเจตนา ไม่มีความรู้สึกนึกคิด จะทำออกมาได้อย่างไร มันเกิดมโนกรรมขึ้นมา มโนกรรม ความรู้สึกนึกคิดของคนมันแปลกประหลาดมหัศจรรย์ มนุษย์เป็นสัตว์ประหลาด คิดอย่างหนึ่ง พูดอย่างหนึ่ง ทำอย่างหนึ่ง มันต้องมีศีลมีธรรมเข้าไปขัดเกล่าในหัวใจดวงนั้น หัวใจดวงนั้นมันถึงจะมีหลักมีเกณฑ์

ฉะนั้น เวลาออกไปเผยแผ่ธรรมด้วยหัวใจที่สะอาดบริสุทธิ์ สร้างคุณสร้างประโยชน์มหาศาล แล้วระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป ใฝ่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวันนี้โดยที่ไม่ได้นัดหมาย มาใฝ่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระอรหันต์ทั้งนั้น นี่พระอรหันต์ทั้งนั้น อนุปวาโท อนุปมาโต เธอจงทำความสงบของใจ ไม่ทำร้าย ไม่กล่าวจาบจ้วง ไม่กล่าวสิ่งใดทั้งสิ้น ทำความสงบของใจให้มาก ถึงที่สุดแล้วถึงที่สุดแห่งทุกซ์

ทำไมพระอรหันต์ยังต้องสอนอีกล่ะ

ไม่ได้สอน ไม่ได้สอนพระอรหันต์อยู่แล้ว เพียงแต่ว่าโอวาทปาฏิโมกข์เป็นหลักการ เป็นหลักการเท่านั้น เป็นหลักการ วิหารธรรม คุณิ เวลาครูบาอาจารย์ของเราถ้าเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา ทำไมท่านต้องภาวนา ทำไมท่านต้องเดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนาล่ะ

ก็วิหารธรรมไง วิหารธรรมเป็นเครื่องอยู่ สอุปาทิเสสนิพพาน พระอรหันต์ที่สิ้นกิเลสไปแล้ว แต่มันมี สอุปาทิเสสนิพพาน สะ อนุปาทิเสสนิพพาน คือพระอรหันต์ที่สิ้นชีวิตไป มันไม่มีธาตุไม่มีขันธ ไม่มีสิ่งใดทั้งสิ้น แต่คำว่า “พระอรหันต์” เวลามันชำระล้างกิเลสสิ้นไปแล้ว ภาวาท ปรณฺจกฺขณฺธา ขันธเป็นเศษเป็นส่วน เป็นภาระ ถ้าเป็นภาระขึ้นมาก็ต้องดูแลมัน ก็ต้องทำให้เป็นวิหารธรรม ให้ไม่มีบีบคั้นในหัวใจใจ สิ่งนี้โลกมองไม่ออก แต่เวลาพระอรหันต์ไปด้วยหัวใจที่เป็นธรรม หัวใจเป็นธรรมเผยแผ่ขนาดไหนมันได้ประโยชน์ทั้งนั้นนะ นี่ระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มาใฝ่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งที่ว่าธรรมจากใจ ธรรมจากภายใน

ฉะนั้น เวลาเผยแผ่ธรรมๆ วันนี้วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เรามีความสำคัญใหม่ เพราะเรามีความสำคัญ เราถึงเคารพบูชา โดยทั่วไปโดยสังคมเขาก็ทำบุญกุศลกัน ทำบุญ ศึกษา พระพุทธศาสนา คั่นคว่ำวิจัยกันเพื่อจรจรโลงพระพุทธศาสนา เพื่อให้ถูกต้อง นี่เวลาสังคมเขา แสวงหากัน

แต่ของเราละ ของเรา เราก็แสวงหา ถ้าเราแสวงหา เราก็อยากมีคุณธรรมในใจเหมือนกัน เพราะสิ่งนี้สมบัติสาธารณะ มรรคผลนิพพานเป็นสมบัติสาธารณะ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้จะรู้สัตว์ชนสัตว์ รือสัตว์ชนสัตว์ที่ไหน เวลาเราศึกษามา ศึกษาเพื่อเป็นวิธีการ ศึกษาเพื่อประพฤติปฏิบัติ เวลาศึกษามาแล้ว ศึกษาแล้วก็ลงเลสงสัย ศึกษาแล้วก็เป็นจริงได้หรือเปล่า แล้วศึกษามาแล้วชอบหรือไม่ชอบ ถ้าชอบก็ว่าสิ่งนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบัญญัติไว้ ถ้าไม่ชอบก็ว่าอย่างนี้มันปลอมปนเข้ามา นี่เวลาศึกษาขึ้นมาแล้ว เราเอาความรู้สึกนึกคิดของเราไปแยกแยะ แยกแยะขึ้นมาว่า ชอบก็ว่าใช่ ไม่ชอบก็ว่าไม่ใช่ แยกแยะไป มันเป็นเรื่องโลกๆ ทั้งนั้นนะ

ถ้ามันเป็นโลกๆ ขึ้นมา มันถึงว่าธรรมจากการศึกษามันเป็นสุดมยปัญญา ถ้าศึกษามาแล้ว เพื่อประโยชน์กับใครละ ถ้าศึกษามาแล้วเพื่อประโยชน์กับเรา ถ้าศึกษาเพื่อประโยชน์กับเรา โลกเขาทำกัน เขาทำกัน เขาชวนขายได้แค่นั้น แม้แต่เขาบอกว่า เกิดมาก็ทุกข์ก็ยากอยู่แล้ว เกิดมาก็ต้องทำมาหากิน เวลาของเขาไม่มี ถ้าเวลาของเขาไม่มี

ถึงว่าเป็นชาวพุทธใช่ไหม ถ้าคน จิตใต้สำนึก โลกนี้เราร้อนนักร เราร้อนนักรในหัวใจ เวลาคนทุกข์คนจนเขาบอกว่าเขาต้องทำบุญตักบาตรขึ้นมา เพราะว่าตายไปแล้วชาติหน้าจะได้มีอยู่มีกิน ถ้าเราไม่ตักบาตร เราไม่ทำบุญของเราเลย ต่อไปเราทุกข์ขนาดนี้ ข้างหน้าจะทุกข์ขนาดไหน เขาก็อาศัย หวังพึ่งบุญกุศล ให้บุญกุศลเป็นที่พึ่ง ในเมื่อยังต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ ก็เกิดด้วยบุญพาเกิด อย่าให้ทุกข์ยากจนเกินไป นี่เขาคิดของเขาอย่างนั้น

แต่คนที่มีความศรัทธาความเชื่อมากขึ้น เราจะไม่เกิดเลย เราอยากจะได้สิ้นสุดแห่งทุกข์ในชาติปัจจุบันนี้ ถ้าอยากจะได้สิ้นสุดในชาติปัจจุบันนี้ เราก็อยากจะทำประพฤติปฏิบัติใจ ถ้าเราอยากประพฤติปฏิบัติ คุณติ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ธรรมจกๆ พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม เทศน์อนัตตลักขณสูตรขึ้นมา เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา ไปเทศน์โปรดชฎิล ๓ พี่น้อง เทศน์อาทิตตปริยายสูตร เวลาเทศน์ขึ้นมา เป็นของร้อน ทุกอย่างเป็นของร้อน

ทั้งนั้นนะ ถ้าเป็นของร้อนสิ่งทีว่าเป็นของร้อนๆ อะไรมันร้อนล่ะ โทสัคคินา โมหัคคินา มันร้อน ความโลภ ความโกรธมันร้อน ถ้ามันร้อน มันสำรอกมันคายออก เทศนาว่าการจนผู้ที่มีปัญญา ขึ้นมาพยายามประพฤติปฏิบัติขึ้นมาตามความเป็นจริงขึ้นมา มันเป็นเรื่องจริงในใจของผู้ที่ปฏิบัติ นั้นนะ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้แนะ ใจที่สูงกว่าคิงจิตใจที่ต่ำกว่าขึ้นมา แต่ใจที่ต่ำกว่าก็ต้องคิด เขาต้องมีการประพฤติปฏิบัติ เขาต้องมีศีล เขาต้องมีสมาธิ เขามีปัญญา คุณปัญญาวัคคีย์อยู่ปฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ ๖ ปี ยสะ “ที่นี่เดือดร้อนหนอ ที่นี่เดือดร้อนหนอ” มีปราสาท ๓ หลังเหมือนกัน เขาสร้างอานาจาตนาบารมีของเขามา ชาติ ๓ พี่น้องเขาบูชาไฟของเขา เขาบูชาไฟของเขา เขาเพ่งกลีณ เขามีอภิญญา เขามีความรู้ความเห็นของเขา

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเป็นของร้อนๆ แล้วเขาเห็นมันก็ร้อนจริงๆ ร้อนจริงๆ เพราะมันมีความลุ่มหลง มันมีความยึดติดของมัน เพราะมันร้อนจริงๆ แล้วความจริงเป็นอย่างไรล่ะ ความจริงถ้ามันมีธรรมจักรขึ้นมา มันมีมรรคญาณขึ้นมา มันสำรอกมันคายของมัน ความเร่าร้อนมันดับหมด มันสำรอกมันคายออกหมด

ถ้ามีความจริงอย่างนั้น เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเป็นความจริง เราศึกษาแล้วเราก็อยากประพฤติปฏิบัติ โลกเขาอาศัยบุญ อาศัยบุญของเขาเป็นเครื่องดำเนินของเขาไป แต่เราจะเอาความจริง คุณ เวลาเราทำบุญกุศลขึ้นมา อุทิศส่วนกุศลให้กับปู่ย่าตายายของเรา ให้กับเจ้ากรรมนายเวร เราอุทิศส่วนกุศล แล้วเราตายไป เราให้เขาอุทิศส่วนกุศลมาให้เรา แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราไม่ต้องให้ใครอุทิศมาให้ เราจะเอาของเราไปเองไง

ถ้าเรามีสติ เรามีสติปัญญาขั้นยิ่ง โลกนี้เราร้อนนัก มันเร่าร้อนในหัวใจใช่ไหม เรามีสติปัญญาขึ้นมา อะไรมันร้อน อะไรมันร้อน โลกมันร้อนหรือ ไฟมันก็อยู่ข้างนอก แล้วอะไรมันร้อน ร้อนก็ร้อนที่ใจของเรา แล้วร้อนที่ใจของเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมวินัยก็บอกไว้แล้ว เรามีสติขั้นยิ่งสิ แล้วสติมันเป็นอย่างไรล่ะ สติมันก็เป็นชื่ออยู่ในตำราไป เป็นชื่ออยู่ในตำรา

นี่พูดถึงเวลาเราจะประพฤติปฏิบัติ เราก็ปฏิบัติหันรีหันขวางเพราะเราไม่มีครูบาอาจารย์เป็นที่พึ่ง ถ้ามีครูบาอาจารย์เป็นที่พึ่ง มีครูบาอาจารย์เป็นที่พึ่งนะ ศึกษาแล้ว ศึกษาที่รู้กันแล้ว ถึง

นั่นศึกษามา แต่ความจริงในการปฏิบัติมันต้องเป็นข้อเท็จจริงกับเรา เวลาข้อเท็จจริงกับเรา คนศึกษามาด้วยกัน ศีล สมาธิ ปัญญา เวลามาดือศีลขึ้นมา บางคนก็ถนัดอย่างหนึ่ง บางคนก็หนักแน่นอย่างหนึ่ง บางคนก็อะลุ่มอล่วยอย่างหนึ่ง จิตใจของเขาไม่เหมือนกัน ถ้าจิตใจเขาไม่เหมือนกัน แล้วเราจะเอาอะไรเป็นที่พึ่งล่ะ

คูสิ คูทางโลกเขา เวลาทางโลกเขา มันเป็นทางโลกไปหมดเลย ปฏิบัติก็ปฏิบัติเพื่อบูชา กิเลส ปฏิบัติก็ปฏิบัติเพื่อโลก ถ้าทำอะไร ถ้ามันขัดแย้ง ทำอะไรที่มันสะท้อนความชอบของเรา ทำอะไร อันนั้นมันไม่ใช่แล้ว แต่ถ้ามันเป็นความชอบๆ ของเรา ปฏิบัติแล้วมันว่างๆ ปฏิบัติแล้วมัน สะดวกสบายขึ้นมา ถ้าเป็นพระอรหันต์ พระอรหันต์โดยการประชาสัมพันธ์ พระอรหันต์โดยการนทหวัด พระอรหันต์อะไรมันคอยโฆษณาตัวเองว่าเป็นพระอรหันต์นะ ใครต้องไปโฆษณา

คูสิ วันนีวันมาฆบูชา พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ มาด้วยความระลึกบุญคุณ มาด้วยความเคารพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้แนะ ไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นคนชักมา มันจะไปไหน ชฎิล ๓ ฟันนี่ก็ยังบูชาไปอยู่นั่นล่ะ มันจะไปไหนถ้าไม่มีครูบาอาจารย์ ไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชักนำเข้ามา ชักนำเข้ามาแล้ว จิตมันยังแฉลบอยู่ ท่านคอยบอกคอยชี้คอยแนะ นี่มันเคารพมันบูชาอะ

คนเรา เราผิดพลาดไปแล้ว เราหลงทะเลไปแล้ว ความรู้ความเห็นของเรามันออกทะเลไปแล้ว แล้วมีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าดึงกลับมา ดึงกลับมา พอมันดึงกลับมา ถ้ามันปฏิบัติปฏิบัติยังไม่ได้ก็บอกว่า “หลอก ฉันจะไปดีอยู่แล้ว ดึงกลับมาให้ฉันมาทุกข์มายากอยู่นี่” ถ้าปฏิบัติไม่ได้

แต่ถ้าปฏิบัติได้ขึ้นมา อภิญญามันก็เป็นอภิญญา อภิญญา มันเข้าสมาบัติแล้วมันออกรู้ส่งออกหมด แต่เวลาเข้ามาสมาธิ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา มันมีความสุขความสงบ ความสงบนี้มันไม่ส่งออก ระหว่างอภิญญา สมาบัติกับสมาธิ เวลาสมาบัติ คูสิ ผู้ที่ปฏิบัติแล้วคิด ไปเห็นนู่นเห็นนี่แล้วรู้ พอรู้แล้วก็สำคัญตน รู้แล้วมันมีรสชาตินะ มันมีรสชาติที่เรารู้เราเห็นเราเข้าใจ แต่เวลาถ้ามันสงบเข้ามาเฉยๆ มันจะเป็นอย่างไรยังไม่มีรู้ เพราะเวลาเราเข้า เราเข้าสมาบัติ เราไม่ได้ทำสมาธิสมาธิ

ถ้าทำสมาธิสมาธิ พุทโธๆ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้ามันสงบเข้ามา ถ้ามันสงบเข้ามานะ แล้วถ้ามีอำนาจวาสนาที่มันส่งออกๆ แต่ถ้ามันยกขึ้นสู่กาย สู่เวทนา สู่จิต สู่ธรรม มันจะ

มหัศจรรย์ มันจะมหัศจรรย์เลย เพราะอะไร เพราะนี่มันการสำรอก นี่กิจจญาณ สัจจญาณ นี่สัจจะความจริง ถ้าเป็นอกิจจญาณอย่างนั้น ถ้ารู้วาระจิต รู้เห็นต่างๆ มันอย่างนั้นนะ อย่างนั้นรอวันตาย แล้วถ้าตายไปก็ตายไปโดยสูญเปล่าไป นี่ไง ถ้าเป็นอกิจจญาณ

แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเรา ถ้าจิตที่มันรู้มันเห็น จิตมันรู้มันเห็น เราก็ตั้งสติ ตั้งสติพยายามดึงกลับมา ตั้งสติไว้ สิ่งที้ออกไป เราไม่ส่งออก จิตส่งออกเป็นสมุทัย ผลของการส่งออกเป็นทุกข์ จิตส่งออกเป็นสมุทัย มันส่งออกหมด นั่นคือส่งออก ส่งออกโดยที่เข้ามานสมาบัติแล้วมันส่งออก เพราะมันมีหลักมีกำลังของมัน มันถึงรู้เห็นของมัน แต่โดยปกติเราเห็นอะไรล่ะ เราก็รู้เห็นด้วยตานี้ไง ปกติเราก็เห็นด้วยตาของเรา แต่ถ้าเป็นการปฏิบัติ จิตมันต้องมีความสงบ มันต้องมีพื้นฐาน มันถึงจะรู้แปลกแตกต่างกับปกติ รู้แปลกแตกต่างกับปุถุชนนี้ แต่มันก็ไปติด

แล้วถ้ามีความเห็นผิดเป็นกลุ่มชนขึ้นมา ก็นกหวีดไป เป่าไป ปรี๊ดๆ เป่าไปเรื่อย แล้วผู้ที่เขาไม่มีวิฤติภาวะ เขาทำไปแล้ว มันก็ใช่ ใช่เพราะอะไร เพราะเขาทำแล้วมันได้เหมือนกันนะ มันก็ใช่ แล้วใช่อะไร ใช่กิเลสใจ ใช่แบบส่งออก ใช่แบบโลกใจ มันไม่ใช่จากภายใน

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทวนกระแสกลับ ทวนกระแส เวลาธรรมะบอกไว้ ทุกอย่างทวนกระแส เราก็คิดเองว่าถ้าเราคิดนี้เป็นภายใน ถ้าคิดเรื่องข้างนอกก็เป็นภายนอก ความคิดอันเดียวกัน พลิกซ้ายและขวา เวลาคิดว่ถ้าเราคิดเรื่องวัตถุ เราคิดเรื่องอารมณ์ต่างๆ เป็นเรื่องภายนอก แต่ถ้าเราคิดถึงความทุกข์ความยากของเรานี้เป็นภายใน มันก็ภายนอกทั้งนั้น ไม่มีภายในหรอก ถ้ามันเป็นภายใน ปุถุชน กัลยาณปุถุชน ปุถุชน รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร

โดยธรรมชาติคนเรามีกิเลสใจใหม่ พอเราคนมีกิเลสขึ้นมา รูป รส กลิ่น เสียงที่เราได้ยินขึ้นมา มันกระตุ้น มันอยากรู้ มันอยากออกไป แต่เราก็บังคับ เพราะเราเป็นชาวพุทธ แล้วเรามีวิฤติภาวะ เราศึกษาแล้วเราอยากประพฤติปฏิบัติ เราไม่ต้องการให้ใครอุทิศส่วนกุศลไปให้ เพราะในปัจจุบันนี้เรามีมนุษยสมบัติ เราได้สร้างบุญกุศลของเรา เราจะมีมนุษยสมบัติ มีกายกับใจ

มนุษยสมบัตินี้สำคัญมาก สำคัญมากเพราะมันมีร่างกายคอยบีบคั้นใจ มนุษย์ต้องมีอาหาร มนุษย์ต้องกินอาหารเป็นปัจจัยเครื่องอาศัย ต้องดำรงชีวิต แล้วสิ่งดำรงชีวิตมันก็เป็นหน้าที่ของเรา เราต้องแสวงหามา พอแสวงหามาก็บอกนี่เป็นหน้าที่การงานของเราไป

แต่ถ้ามนุษย์มีกายกับใจ ร่างกายนี้มันต้องการปัจจัยเครื่องอาศัยของมัน แต่มันก็มีหัวใจด้วย ถ้าหัวใจ คนเกิดมามั่งมีศรีสุข มันก็มีทรัพย์สมบัติที่ดำรงชีวิตของเราได้ แต่มันก็มีความทุกข์ เพลิดเพลินใจ ความทุกข์เพลิดเพลินใจ เพราะในสโมสรรสันนิบาตทุกดวงใจว่าแห่

ในสโมสรรสันนิบาตมีการรื่นเริงกัน มีความรื่นเริงมีความสุข ทุกดวงใจว่าแห่ ถ้าดวงใจไหนก็แล้วแต่มีวิชาความรู้ปิดกั้นหัวใจอยู่แล้ว มันจะเอาความสุขมาจากไหน ความสุขนั้นความสุขจอมปลอม ความสุขของโลกใบ ความสุขจอมปลอม คุณิ เราต้องแสวงหา นี่ใจ มันเป็นอามิส มันต้องกระทบใจ ความสุขต่อเมื่อมันปรารถนาสิ่งใดแล้วมันได้สมความปรารถนา มันถึงเป็นความสุข แล้วความสุขอย่างนั้น เราก็ต้องปรารถนาของเราต่อไปๆ แล้วความปรารถนามันคืออะไรละ ความปรารถนามันก็คือค้นหาใจ ค้นหาใจคือสมุทัยใจ

สมุทัย เห็นไหม ทุกข์ควรกำหนด สมุทัยควรละ ควรละๆ

“ละแล้วจะเอาอะไรอยู่อะไรกินละ เราต้องทำเพื่ออยู่เพื่อกินใจ”

เพื่ออยู่เพื่อกินมันปัจจัย ๔ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ได้ปิดกั้นว่าห้ามหาอยู่หากิน ห้ามทุกอย่าง ไม่ใช่ หน้าของมันคือหน้าที่ แต่ถ้าเรามีปัญญาขึ้นมา คนมีปัญญา คุณิ วันนี้วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาใช่ไหม แล้วเรามีความสำคัญไหม ถ้าเราไม่มีความสำคัญ เราก็ทำหน้าที่การทำงานหาอยู่หากินอยู่นั้นใจ เพราะเรามีความจำเป็นใจ

แต่ถ้าคนมีอำนาจวาสนานะ ความจำเป็นนั้นก็จำเป็น เราก็แบ่งเวลาได้ใช่ไหม เราก็ภาวนาของเราได้ใช่ไหม มันภาวนาได้เพราะอะไร เพราะเรามีคุณค่าขึ้นมา จิตใจเรามีคุณค่าขึ้นมา มีคุณค่ามากนะ มีคุณค่ามาก คุณิ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เทวดา อินทร์ พรหมต้องมาของฟ้าเทศน์ มนุษย์มีคุณค่าขนาดนั้น

เราก็พูดกันอยู่นะ เราคิดว่าเทวดา อินทร์ พรหมเขามีความสุข เวลาตายไปแล้วก็อยากเกิดเป็นเทวดา คุณิ เวลา หลวงตาท่านศึกษาขึ้นมา มาบวชแล้วมาศึกษาธรรมะ ศึกษาธรรมะบอกเกิดเป็นเทวดาเป็นของทิพย์ ก็อยากไปเกิดเป็นเทวดา ศึกษาต่อไปนะ พรหมมันดีกว่าเทวดา ก็อยากจะไปพรหม พอศึกษาไปแล้ว นิพพานดีกว่าอีก ก็อยากจะไปนิพพาน นี่เวลาเราเข้าใจกันอย่างนั้นนะ แล้วเทวดา อินทร์ พรหม มันมีไหม

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุคไว้ ในธรรมะ มนุสตรัจจานโน มนุสเทโว มนุษย์ เจริญาน มนุษย์เทวดา เทวดามีไหม เห็นไหม ความเป็นมนุษย์ จิตใจที่มันสูงส่ง มันเป็นโดย มนุษย์สมบัติเลยละ แต่เวลาตายไปแล้ว เทวดามีไหมละ เทวดาไม่มีแล้วจิตนี้ไปไหนละ เวลาคน ตายจิตออกจากร่างไป จิตมันไปไหน ถ้าเขาทำคุณงามความดีของเขา มันก็ได้เสวยภพชาติ ตามนั้นนะ แต่ถ้าทำบาปอกุศลของเขาไป เขาก็ต้องเสวยภพชาติตามของเขา ภพชาติมันมีอยู่จริง ใจ ภพชาติมันมีอยู่จริง แล้วมันจริงตรงไหนละ มันจริงตรงปฏิบัติเข้าไป

พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์เขารู้เขาเห็นหมด ถ้าเขาไม่รู้เขาไม่เห็น เขาเป็นพระอรหันต์ ไม่ได้ แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเอง พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์มาเฝ้าองค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นคนการันตีเอง ฉะนั้น สิ่งที่ว่าพระ อรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ เขารู้เขาเห็นวิวิฎฐะ วิวิฎฐะ คือมันออกไปจาก ๓ แคน โลกธาตุ ๓ แคน โลกธาตุเป็นที่อยู่ของใคร กามภพ รูปภพ เป็นที่อยู่ของใคร มันก็เป็นที่อยู่ของจิต แล้วจิตทุก ดวงใจมีสิทธิไปอยู่ได้ไหม

จิตทุกดวงใจไปตามเวรตามกรรมที่สร้างมา ตามเวรตามกรรมที่สร้างมา นี่ใจ สิ่งที่ว่า อภิญญาๆ ที่เขารู้ เขารู้กันอย่างไร แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าดึงจิตที่มันออก ทะเลไปแล้ว ให้กลับเข้ามาสู่มรรค

ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล จิตดวงใดที่ประพฤติปฏิบัติไม่มีมรรค จะไม่มี ผล แล้วมรรคมันเป็นอย่างไร มรรคขึ้นมาก็ศึกษามรรค แล้วพยายามจะสร้างภาพว่ามรรคจะเป็น อย่างนั้นๆ

เวลาอธิบายธรรมะ สติก็คือสติ สมาธิที่ว่ากันไปใหญ่เลย อันนั้นมันเป็นทฤษฎี ถ้าตาม กรรมฐานเรา กรรมฐานคือหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านเป็นผู้บุกเบิกมา พอบุกเบิกมา วางข้อวัตร ปฏิบัติให้เราประพฤติปฏิบัติ ให้เราประพฤติปฏิบัติเพื่ออะไร ให้ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา

เวลาเราฝึกหัด เขาฝึกหัดเล่นเทนนิส เขาจะตีลูกเทนนิสเข้ากำแพงขึ้นมาเพื่อจะได้ตีต่อไป ไซ้ใหม่ ไซ้นี้ก็เหมือนกัน จิตของเรามันส่งออกหมด เวลาข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมา ให้จิตมันเกาะที่นี้ ไว้ พอจิตเกาะที่นี้ไว้ มันก็ไม่แผ่ซ่านออกไปข้างนอกไซ้ใหม่

เวลาบวชมาแล้ว ร่างกายอยู่ในวัดนี้ จิตใจมันอยู่ที่บ้าน มันขังตัวเองไว้ แต่มันขังความคิดไม่ได้ ความคิดมันส่งออกหมด ฉะนั้น มีข้อวัตรขึ้นมา เอาจิตมาไว้ที่นี่ เอาจิตไว้กับข้อวัตรปฏิบัติของเรา เอาจิตไว้กับพุทธโธของเรา เอาจิตไว้ที่นี่ ถ้าเอาจิตไว้ที่นี่ ข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมามันกระทำขึ้นมา มันจะเป็นแนวทาง เป็นแนวทางขึ้นมา เห็นไหม

ศึกษามาแล้ว สาธุ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้สาธุ สิ่งนั้นมันลัจจะทั้งนั้นนะ แต่เวลาสอน ท่านสอน คุณติ เวลาเทศน์กับปัญจวัคคีย์ เทศน์ยสะ เทศน์ชฎิล ๓ ฟีน้องไม่เห็นเหมือนกันเลย ทำไมเทศน์ไม่เหมือนกันล่ะ แต่เวลาสำเร็จเป็นพระอรหันต์ ทำไมถึงสำเร็จเป็นพระอรหันต์ได้เหมือนกันล่ะ

สำเร็จเป็นพระอรหันต์เพราะเขามีลัจจะ มีกิจจัญญณ ลัจจัญญณ เขามีความจริงของเขาขึ้นมา ถ้าความจริงของเขาขึ้นมา ทำสิ่งนั้นขึ้นมา แล้วเวลาเราประพฤติปฏิบัติมันก็ต้องทำแบบนี้ มันต้องเป็นความจริงของเรา ถ้าความจริงของเรา สติก็ต้องเป็นสติของเรา มันทำแทนกันไม่ได้ ใจ มันทำแทนกันไม่ได้ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเราเป็นคนชี้ทางเท่านั้น เราเป็นคนชี้ทาง เราเป็นคนบอก นี่ชักนำๆ ของนี้มันก็ประเสริฐแล้ว นี่ประเสริฐ ชี้ทางของเรา

เราเป็นปายของเราขึ้นมา เวลาเป็นปายเราก็บอกว่าเราไปปายบนภูเขา ปายก็ในใจนี้แหละ ตั้งสติขึ้นมา แล้วตั้งสติขึ้นมา เวลาเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนาก็เพื่อหัวใจของเรา ถ้าจิตมันสงบขึ้นมาได้ ถ้าจิตมันสงบเข้ามาได้ มันมีความสุขแล้วล่ะ มันมีความสุขเวลามันปล่อยวางได้ เพราะเวลาเราแบกหาม แบกหามมีแต่ของหนักทั้งนั้นนะ อารมณ์ความรู้สึกมันกดถ่วงหัวใจทั้งนั้นนะ แม้แต่มาศึกษาธรรมะมันก็กดถ่วง มันก็สงสัยทั้งนั้นนะ เวลามันปล่อยวาง พอมันปล่อยวางขึ้นมา นั่นล่ะความจริง

ในตำราเขาบอก บอกว่าเวลาฟุ้งซ่าน เวลาจิตมันปล่อยวาง เพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติมาเป็นอย่างนั้นนะ มันเป็นอย่างนั้น แต่เราไปศึกษาๆ แล้วก็จะพยายามสร้างภาพให้เป็นอย่างนั้น มันไม่เป็น มันไม่เป็นหรอก แต่เวลามันจะเป็น เวลามันจะเป็นมันเป็นเพราะสติ มันเป็นเพราะคำบริกรรม มันเป็นเพราะเรากระทำ เวลามันเป็นขึ้นมา มันเป็น มันเป็นอย่างจริงๆ มันเป็นสิ่งมีชีวิต มันเป็นสิ่งที่จะต้องได้ มันเป็นปัจจัยจัดตั้ง เป็นสันตภิฎฐิโก แต่เวลาศึกษาๆ ศึกษาว่ามันเป็นสำคัญทั้งนั้น เวลาศึกษา สัญญา คุณติ ศึกษาธรรมะ

ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษาสิ่งใดก็แล้วแต่ มันศึกษามาด้วยความจำๆ ทั้งนั้นนะ แล้วความจำขึ้นมา จำให้เหมือน จำให้ชัดเจนนะ เวลาปฏิบัติ ก้าวผิด เวลาปฏิบัติไปกลัวผิด

แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเรา วางให้หมด ถ้าเวลาเราปฏิบัติกลัวผิด เราก็สร้างภาพไว้ อันหนึ่ง แล้วเราก็พยายามจะทำหัวใจของเราให้เป็นแบบที่เราคาดหมาย ถ้าเราพยายามทำหัวใจ แบบที่เราคาดหมาย แล้วมันจะคาดหมาย มันจะเป็นจริงอย่างนั้นไหม มันไม่เป็นจริงเพราะเหตุ ใด มันไม่เป็นจริงเพราะอะไร เพราะจริตนิสัย อานาจวาสนาของจิตมันไม่เหมือนกัน เวลาครูบา อาจารย์ของเรา จิตท่านสงบแล้วท่านพิจารณากายเหมือนกัน มันก็ยังแตกต่างกัน มันแตกต่างกัน แม้แต่คนคนเดียว ระหว่างจิตของเราเอง ถ้าจิตมันสงบแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนาได้ ขณะวิปัสสนาแต่ละครั้งแต่ละคราวมันจะไม่มีทางเหมือนกัน ได้เลย

เราคาดเราหวังนะ ถ้าจิตเราสงบแล้วเราเห็นกายอย่างนี้ เราคิดว่าคราวหน้าเราจะเห็นกาย อย่างนี้ เวลามันไปเห็นเป็นแบบอื่นล่ะ เห็นกายเหมือนกัน แต่เห็นแต่ละมุมมอง เห็นแต่ละ โอกาสมันจะไม่เหมือนกัน ถ้าไม่เหมือนกัน ถ้าเรามีสติมีปัญญา เราทำเป็นแล้ว เหมือนทำอาหาร เหมือนทำอาหารในครัวนะ วันนี้เราจะทอดไข่ เราจะต้มไข่ เราจะเจียวไข่ ไข่เหมือนกัน แต่ทำไม่ เหมือนกัน ไข่อันเดียวนี้แหละ แต่เจียวไข่ ทอดไข่ ต้มไข่ ทำไมมันทำคนละอย่างล่ะ แต่ไข่มันก็ เป็นอาหารจนได้ เวลาสุกแล้วมันก็เป็นอาหารมือหนึ่งๆ ไปจนได้

นี่ก็เหมือนกัน จิตใจของเรา เวลาเราภาวนาของเราไป เราทำได้ทุกวิธีการ ไม่ต้องไปยึด นั้นเขาเรียกว่าอดีตอนาคต ถึงอดีตเราเคยทำได้ เราพอใจ เราอยากได้ อนาคตคือศึกษาธรรมะของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ ท่านปฏิบัติอย่างไรมา เอาให้ เหมือนเลย

มันไม่เหมือนหรือก มันเหมือนไม่ได้ ถ้าเหมือนกันก็เป็นสัญญาใจ สมมุทัยๆ สมมุทัยมันเจือปน เข้ามาใน สมมุทัยคือค้นหาความทะยานอยาก อยากได้อะไรให้มีเป็นแบบนั้น ฉะนั้น ถ้ามีสมมุทัย ขึ้นมา สมมุทัยคือกิเลส ถ้าสิ่งใดมีกิเลส คุณติ เวลาเขาเข้าห้องผ่าตัด เขาต้องทำความสะอาด เขาต้อง ฆ่าเชื้อไข้ไหม เพราะเขาไม่ต้องการให้กิเลสมันเข้ามาติดเชื้อไข้ไหม เวลาผ่าตัดเขากลับที่สุดคือ กลัวการติดเชื้อ อยู่นิ่งภาวนาขึ้นไป เอากิเลสเข้ามาด้วย บอกไม่ติดเชื้อ เป็นมันเลยล่ะ เป็นกิเลส ชัดๆ เลย มันถึงปฏิบัติแบบโลกๆ ใด โลกๆ เพราะอะไร โลกๆ เพราะเราขาดครูบาอาจารย์

ครูบาอาจารย์ที่รู้จัก ท่านรู้จัก ที่รู้จัก ท่านมีเทคนิค มีเทคนิค มีอุบาย มีวิธีการ จะทำให้เรา ให้เจริญขึ้นมาให้ได้ ถ้าเวลาเจริญขึ้นมา มันเจริญขึ้นมาที่ไหน เวลาเจริญขึ้นมาที่ใจของเรา เราใจ เวลาเราทำสมาธิได้ แหม! มันปลื้มใจ พอไปรายงานท่าน ท่านก็บอกว่าใช่ ถูกต้อง แล้วเป็นของใครล่ะ ก็เป็นของเราเอง ท่านทำให้ใครเจริญล่ะ ก็ให้ผู้ปฏิบัติมันมันเจริญขึ้น ความเจริญขึ้น คุณก็ คนมีความชำนาญขึ้นมา เขาต้องมีประสบการณ์ของเขา ถ้าเขามีประสบการณ์ของเขา เขาทำบ่อยครั้งเข้าๆ ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมา เขาต้องรู้ใช่ไหม นี่ไง ปรียัตติ ปฏิบัติมันต่างกันตรงนี้

ปรียัตติคือศึกษามา ศึกษามาแล้ว สอบมันก็ได้ไปประกาศขึ้นมา มีความรู้จบกระบวนการของการศึกษา จบ แล้วทำอะไรต่อ แต่กรรมฐานเรา กรรมฐานเรามีครูบาอาจารย์นะ ครูบาอาจารย์ท่านทำเป็นแบบอย่างนะ ทำเป็นแบบอย่าง แต่ไม่ใช่แม่ปุณนะ เวลาแม่ปุณมันเดินนะ ลูกเดินตรงๆ นะ เดินให้ตรงๆ นะ แล้วแม่ปุณมันเดินตรงได้ไหม ปุณมันเดินตรงไม่ได้ เพราะอะไร นี่แม่ปุณใจ ลูกเดินให้ตรงๆ นะ บังคับให้คนอื่นเดินตรงๆ นะ แต่ตัวมันเดินตรงไม่ได้เพราะมันไม่รู้ใจ

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเรามีครูบาอาจารย์ที่ถูกต้องดีงาม นี่ถูกต้องดีงาม เวลาพระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ เวลาคิดถึงความกตัญญูคุณทวดเวทิต มันสะท้อนหัวใจ มันรัก มันเคารพ มันบูชาอะ อันนี้ก็เหมือนกัน เวลาเราประพฤติปฏิบัติ ถ้าเราประพฤติปฏิบัติ ผู้ใดคอยชักจูงเรา ผู้ใดคอยดึงเรา แล้วพอปฏิบัติไป มันเป็นอย่างนั้นๆ เวลาหลวงปู่ท่านเทศน์ มันต้อง มันต้องเลย สัตถ์ สมาธิ ปัญญา ต้อง เป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ ถ้าเป็นอย่างอื่นไป ออกนอกทาง จิตส่งออก

จิตส่งออกคือสมุทัย จิตส่งออกคือกิเลสมันครอบงำ จิตส่งออกนะ แล้วปฏิบัติล้มลุกคลุกคลานอยู่อย่างนั้น แล้วก็จะเสียเวลานั้นนานไปอย่างนั้นเพราะเราไม่ลงใจครูบาอาจารย์ใจ แต่ถ้าเราลงใจครูบาอาจารย์นะ เรารวางหมดเลย แล้วทำตามนี้ ต้องเป็นอย่างนั้น ต้องเป็นอย่างนั้น เพราะเหตุใด ต้องเป็นอย่างนั้นเพราะท่านล้มลุกคลุกคลานมาก่อน เพราะท่านลำบากลำบากมาก่อน แล้วปฏิบัติไป ปฏิบัติไป มันไปไม่ได้ มันไปไม่ได้หรอก พอมันไปไม่ได้ขึ้นมาแล้วจะแก้ได้อย่างไร

นี่ท่านแก้ตัวท่านเองมานะ พอท่านแก้ตัวท่านเองมาแล้ว ทำความสงบของใจเข้ามา เราทำ ความสงบของใจเข้ามา แต่โลก โลกเขาบอกว่าทำไมต้องทำความสงบของใจ ใช้ปัญญาไปเลย ปัญญาของเราไปเลย นั่นพระอรหันต์นักหวัด มันทำแบบปรียัตติไง ปรียัตติถ้าเรียนแล้ว ศึกษาแล้ว เข้าใจแล้ว เราสอบ เราสอบถูกต้อง จบใช่ไหม นี่ก็เหมือนกัน ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจำได้หมดทุกอย่างหมด บอกว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญาฯ แล้วปัญญาของใครล่ะ

ปัญญาอย่างนั้นมันปัญญากิเลส ปัญญาของเราปัญญากิเลสทั้งนั้น เขาศึกษามาให้ประพฤติปฏิบัติ เขาศึกษามาเพื่อทำให้จิตสงบ เขาศึกษามาเพื่อยกขึ้นสู่วิปัสสนา วิปัสสนาปัญญาอ่อนๆ ไซ้ใหม่ เริ่มต้นจากวิปัสสนาไป แล้ววิปัสสนาไป ภาวนามยปัญญา เวลามันแยกแยะไปมันเป็นอย่างไร

มันเป็นจริงๆ พอปฏิบัติแล้ว ผู้ที่พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ ไม่มีทางคัดค้านธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแม่แต่ขี้เล็บ เหมือนกันเปี้ยะ แต่เหมือนกันโดยการปฏิบัติไป ไม่ใช่เหมือนกันจากการจำใจ ถ้าเหมือนกันจากการจำเป็นเรื่องโลกๆ ทั้งนั้นนะ

ฉะนั้น ศึกษา ศึกษาเป็นคติดรรमณะ แล้ววางไว้ เป็นสมบัติของครูบาอาจารย์ เป็นสมบัติของใคร เราวางไว้ เราศึกษาไว้เพื่อเคารพบูชาใคร เราเคารพบูชาใคร ครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นจริง เราเคารพบูชา เพราะว่าบุรุษผู้หนึ่ง อาชาไนย กว่าจะทำหัวใจให้ผ่องแผ้วได้ มันต้องมีที่ไปที่ไปมาก ต้องมีที่ไปที่ไปมาก ไม่ใช่จับปลัดจับผลูแล้วจะมาเป็นหรือ

แต่ของเรา เราเป็นชาวพุทธไซ้ใหม่ เราเกิดมาเป็นมนุษย์ไซ้ใหม่ เรามีอริยทรัพย์ไซ้ใหม่ เราอยากทำ จับปลัดจับผลู เราจับปลัดจับผลูกันอยู่นี่ ถ้าเราจับปลัดจับผลู เราก็ตั้งสติของเรา จับปลัดจับผลูแล้วทำให้เป็นความจริงของเราขึ้นมา เราไม่ต้องการเป็นพระอรหันต์นกหวีด เป่าปรี๊ดๆ อย่างนั้นไม่เอา เราจะเอาความจริงของเราขึ้นมา

ถ้าเอาความจริงขึ้นมา ตั้งใจตั้งแต่ตรงนี้ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านบอกไว้แล้ว ให้ทำ ความสงบของใจเข้ามา ทำภายในเป็นปัจเจกตั้ง เป็นสันติวิสุทธิโก เวลาทุกข์ยาก รู้ว่าทุกข์ยากมาก แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นไป เริ่มต้นถ้ายังทำไม่ได้ก็เริ่มเตาะเตาะขึ้นมาก่อน ถือศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ เราถือศีลของเรา บังคับตัวเราเอง ฝึกหัด แค่ว่าสิ่งแวดล้อมทำใจของเราให้ยอมรับสิ่งนี้ พอยอมรับสิ่งนี้นะ ถ้าทำได้จริงปั๊บ หนึ่ง ถ้าถือศีล ๘ เราประหยัด แล้วร่างกายเราก็ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ เพราะอะไร เพราะไม่มีสิ่งแปลกปลอมเข้าไปในร่างกายเรามากจนเกินไป แล้วถ้าทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าทำได้ มันมีผลทั้งนั้นเลยละ ธรรมและวินัยมันมีของดีฯ ทั้งนั้นเลย มันเป็นเพชรเม็ดน้ำงามๆ ทั้งนั้นเลย ถ้าทำได้ แต่พอทำไปแล้วกิเลสมันคัดค้านใจ กิเลสมันโดนจำกัดวง

บ๊ีบ มันก็ไม่พอใจใจ มันก็คิดดิ้นใจ พอมันคิดดิ้นขึ้นมา ทำไปแล้วเราก็ลุ่มลูกคลุกกลาน แม้แต่แค่เรามีศีล พอเรามีศีลของเรา แล้วเราถือศีล ศีล เราพยายามทำสมาธิเราขึ้นมา

สมาธิคือจิตปกตินี้แหละ สมาธิคือความตั้งมั่นของใจ ถ้าใจตั้งมั่น ใจเราไม่ตั้งมั่น วอกแวกวอแว คิดเรื่อยเปื่อยไปเรื่อยเรื่อย นี่มันไม่ตั้งมั่น ไม่ตั้งมั่นมันก็ไม่มีการล้าง ถ้าจิตมันตั้งมั่น ตั้งมั่นมันก็คือความสงบ สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี

เราพยายามหาความสุขกันมาก พยายามหาสุขกันมาก ถ้าครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติแล้วนะ ท่านอยู่หนึ่งๆ นั้นแหละความสุขของท่าน ความสุขของท่านคือวิหารธรรม ไม่ใช่ความสุขที่แสวงหากับโลก ของโลกเป็นของสมมุติทั้งนั้น

ในการท่องเที่ยวสมัยนี้ แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์ทำขึ้นมา มนุษย์ทำขึ้นมาทั้งนั้นนะ มนุษย์ทำขึ้นมาเพื่อให้คนไปใช้จ่ายทรัพย์สิน เขาก็ได้ประโยชน์ของเขา ถ้าเป็นทางโลกเป็นทางธุรกิจ นั้นเป็นเรื่องหนึ่ง แต่เราคิดถึงทางธุรกิจ คิดถึงทางโลกที่เขาทำธุรกิจกันเพื่อเป็นความเจริญของโลกนั้นเรื่องหนึ่งนะ แต่เวลาเราคิดแล้ว เราคิดสอนใจเรา เราคิดสอนใจเรา ปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาออกกับหัวใจ คิด แล้วพอความคิดมันคิดขึ้นมาจากใจ ใจก็จะรับรู้ว่ามีสิ่งที่มีอยู่ที่โลกมีอยู่มีมนุษย์ทำมาทั้งนั้น แล้วเราก็เป็นมนุษย์คนหนึ่ง ถ้าเป็นมนุษย์คนหนึ่ง ถ้าจิตใจมันหมอบราบกับปัญญาของเรา ถ้ามันหมอบราบกับปัญญาของเรา มันก็ไม่ดิ้นรนออกไปอย่างนั้นใช่ไหม ถ้ามันไม่ดิ้นรนขึ้นไป มันจะเป็นปกติใหม่ ถ้ามันเป็นปกติแล้ว ความสุขหาได้จากหัวใจตัวเองใหม่ ความสุขหาได้จากจิตสงบ

แล้วถ้าจิตสงบแล้ว โดยธรรมชาติของมัน จิตสงบแล้วมันต้องคลายตัวออกมาเป็นธรรมดา เวลาจิตสงบแล้วมันต้องเสื่อมไปเป็นธรรมดา สมาธิจะคงที่ตลอดไปมันไม่มี แต่ถ้าผู้ที่มีความชำนาญ มีชำนาญในวิธี สมาธิมันเกิดขึ้นเพราะอะไรละ สมาธิมันเกิดขึ้นเพราะคำปริกรรม พุทโธๆ สมาธิมันเกิดขึ้นเพราะเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ

ถ้าเรายู่กับพุทโธ เรายู่กับปัญญาอบรมสมาธิ เรายู่กับเหตุมาตลอด ผลของมันก็คือสงบ ผลของมันก็คือสงบ แต่ถ้าเราทำจริงๆ กลางๆ เราทำจับจด ผลของมันก็คือโลเล ถ้าเรามีสติมีปัญญาของเรา ถ้าเราทำจริงขึ้นมา สมาธิมันมาแต่เหตุ มันมาจากคำปริกรรม มันมาจากการฝึกหัด พุทโธๆ มันฝึกหัดดูแลหัวใจของเรา พอมันละเอียดเข้ามาๆ มันก็เป็นสมาธิ แล้วถ้ามันเสื่อมเสื่อมเราก็กำหนดพุทโธ ถ้ามันเสื่อม เสื่อมเราก็ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ มันก็เข้ามาสู่ความสงบ

แล้วก็บอก “มันว่างๆ ว่างๆ มันสบายๆ นิพพานๆ”...พระอรหันต์นกหวีด

แต่ถ้ามันเป็นจริงนะ ถ้ามันนิพพาน ทำไมมันอนิจจังล่ะ เดียวก็ว่าง เดียวก็ไม่ว่าง เดียวก็เป็นสมาธิ เดียวมันก็เสื่อม อ้าว! นิพพานเสื่อมได้ด้วยหรือ

ถ้ามีปัญหา มีปัญหาแล้วไตร่ตรองนะ ก็เลสหลอกไม่ได้ ส่วนใหญ่แล้วไปยอมจำนนกับมันไง ยอมจำนน คุณก็ ทำสมาธิเกือบเป็นเกือบตายอยู่แล้ว พอมันสงบขึ้นมา ก็นิพพานไง นิพพานเพราะอะไร เพราะเราทำเกือบตาย เราทำเกือบตายก็นิพพานไง

ก็คิดว่าตัวเองมีความสามารถเท่านั้น ทำความสงบของใจ ทำความสงบ ถ้ามันทำบ่อยครั้งเข้า มันมีความชำนาญมากขึ้น พอมีความชำนาญมากขึ้น ไอ้ที่ว่าทำเกือบตายมันก็ไม่ตายแล้ว เพราะเคยทำได้ แต่ทำใหม่ๆ ทำเกือบตายกว่าจิตจะสงบ แล้วพอมันชำนาญในวิธี มันมีการเข้าสะดวกขึ้น มันไม่ทำเกือบตายแล้ว ทำธรรมดามันก็ได้ ถ้าทำธรรมดาก็ได้ มีสติมีปัญหา สมาธิเป็นสมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน

เขาหาชัยภูมิกันนะ ที่ทำงาน เขาต้องมีที่ทำงานกัน คนทำงานอะไรเขาก็ต้องมีที่ทำงานของเขา นักกีฬาต้องมีสนามฝึกซ้อมของเขา หัวใจของเรา ปฏิสนธิจิต ปฏิสนธิวิญญาณที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ แล้วเราจะไม่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ แล้วอะไรเวียนว่ายตายเกิดล่ะ ธาตุเวียนว่ายตายเกิดไม่ได้ ธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟเวียนว่ายตายเกิดไม่ได้ แต่ด้วยเวรด้วยกรรม มีเวรมีกรรมถึงได้มาปฏิสนธิ เกิดจากพ่อจากแม่ เพราะมีเวรมีกรรมร่วมต่อกันมา เพราะมีเวรมีกรรมร่วมกันมา ปฏิสนธิจิตเกิดมาจากไข่ใบนั่น สเปิร์มอันนั้น ทำให้เป็นร่างกายมนุษย์นี่ขึ้นมา นี่ไงกำเนิด ๔ พอมันกำเนิดขึ้นมาแล้ว ถ้ามันพิจารณา มันเห็นของมัน มันเข้าใจของมัน ถ้าเข้าใจของมัน

สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน งานจะรื้อหรือชาติ งานจะตำรอกอวิชา ทุกดวงใจว่าแห้ว ทุกดวงใจหงอยเหงา ทุกดวงใจเศร้าสร้อย ทุกดวงใจมีพญามารครอบงำ แล้วทำอย่างไรล่ะ ถ้าทำอย่างไร เห็นใหม่ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการ เพราะโดยพื้นเพ พื้นเพของปัญจวัคคีย์ เขาทำความสงบของใจเข้ามาแล้ว แล้วเขามีอำนาจวาสนาบารมีของเขา เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะรื้อสัตว์خنสัตว์ เล็งญาณขึ้นไป เวลาเทศนาว่าการไป พวกนี้ปึงหมดเลย

แต่ของเราๆ เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเป็นชาวพุทธ เราค้นตำรากัน แล้วท่องจำไว้หมดเลย แต่ทำไมไม่เป็น ทำไมไม่เป็น มันก็ต้องฝึกหัดขึ้นมา ฝึกหัดขึ้นมา เราทำความเข้าใจได้แล้ว เพราะการศึกษาของเรา เราศึกษาด้วยสัญชาตญาณ เราศึกษาด้วยจิตของเรา ศึกษาด้วยอำนาจวาสนาเรานี้แหละ ที่อำนาจวาสนาของเรา ศึกษามาแล้วเราปฏิบัติ แล้วมาปฏิบัติ ก่อนที่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านออกประพฤติปฏิบัติ ตำรับตำราก็มีอยู่แล้ว พระก็ศึกษามาแล้วที่ว่าสิ่งนั้นสมบูรณ์ของเขา แต่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านออกของท่าน ท่านชวนชายของท่าน ท่านพิสูจน์ตรวจสอบใจของท่าน จนเอาหัวใจของท่านพันไปได้

คูลี เวลาหลวงปู่ขาว หลวงปู่พรหม หลวงปู่พรหมท่านเป็นเศรษฐีนะ ท่านแจกทรัพย์สมบัติของท่าน แล้วท่านก็ออกประพฤติปฏิบัติ หลวงปู่ขาวท่านก็มีปัญหาในครอบครัวของท่าน พอมีปัญหาในครอบครัวของท่าน ท่านก็ออกมาแสวงหา มาประพฤติปฏิบัติ มาเอาจริงเอาจัง ขึ้นมา เวลาเอาจริงเอาจัง นี้ภาคปฏิบัติๆ มันปฏิบัติกันอย่างไร

ที่นี้เวลาศึกษามา ศึกษา เราจะปฏิบัติให้เหมือนกับที่ศึกษามา อันนั้นเป็นสัญญาทั้งหมดนะ เวลาหลวงปู่มั่นท่านบอกกับหลวงตา ศึกษาจนเป็นมหาแล้ว ศึกษามาแล้ว สิ่งที่ศึกษามาแล้ว นี่เป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสูงส่งๆ มาก เติบใส่ศิระไว้ แล้วใส่ลิ้นชักไว้ แล้วลั่นกุญแจมันไว้ด้วย อย่าให้มันออกมา เพราะถ้ามันออกมา เวลาปฏิบัติไป ละล้าละล้ง ปฏิบัติไปก็เทียบเคียงไปเรื่อย กลัวจะผิดไปเรื่อยๆ มันก็เลยไม่ได้อะไรเลย เพราะมันแต่เทียบเคียงกับสิ่งที่เราศึกษามา ศึกษาเราสาธุ เติบใส่ศิระไว้ แล้วเราปฏิบัติของเราไป

ถ้าเป็นสติ โอ้โฮ! ตัวจริงมันเป็นแบบนี้ ตัวจริงมันยับยั้งได้หมดเลย ความคิดของเราที่มันพลอ สติมันอ่อนด้อยขึ้นมา มันก็คิดของมันไป มันก็ฟุ้งซ่านของมันไป พอสติพร้อมขึ้นมา มันหยุดความคิดเราได้เลย เห็นไหม ถ้าเป็นสมาธิ สมาธิมันก็ยับยั้งได้หมด แล้วถ้ายกขึ้นวิปัสสนา มันไปแล้ว พอวิปัสสนาไปจนสมุจเฉทปหาน ผลัวะ! อันเดียวกัน กิจจญาณ สัจจญาณไง ปัญจวัคคีย์ ถ้าไม่มีกิจจญาณ สัจจญาณ เราจะไม่ปฏิบัติญาณตนว่าเป็นพระอรหันต์ ถ้ามันมีกิจจญาณ สัจจญาณขึ้นมาในใจของเรา วงรอบ ๑๒ แล้ว เราปฏิบัติญาณตนว่าเป็นพระอรหันต์

เวลาประพฤติปฏิบัติไป มันเกิดสัจจะ เกิดความจริงขึ้นมาในหัวใจขึ้นมา แล้วมันคืออะไรล่ะ มันคืออะไร? ก็มรรคของเราไง มันเป็นมรรคเป็นผลของเรา เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มัน

เป็นความจริงขึ้นมา แล้วปฏิบัติไปให้เป็นความจริงขึ้นมา พอความจริงขึ้นมาแล้ว พอปฏิบัติถ้าเป็นความจริงขึ้นมาแล้วอันเดียวกัน

แต่ถ้าเริ่มต้นปฏิบัติหรือเราปฏิบัติกันอยู่อย่างนี้ หลวงปู่มั่นใช้คำว่า “มันจะตะมันจะถีบกัน” มันจะคอยจะเทียบเคียง แล้วพะว้าพะวัง มันน่าสงสาร มันน่าสงสาร ถ้าจะเอาจริงก็เอาจริงสักอย่างหนึ่ง เรียนก็ไปเรียนให้จบเลย เรียนเต็มที่เลย พอจบแล้วมาปฏิบัติ เอาให้จริงๆ เลย เอาให้จริงๆ เลย มันจะได้ไง ใอนี้ละล้าละลังๆ กันอยู่อย่างนี้ แล้วเวลาพูดกันไปที่นกหวีด ปรี๊ดๆ อยู่อย่างนั้นนะ

พุทธธรรมะพระพุทธเจ้ามันผิดตรงไหน? ไม่ผิด แต่ปริยัติส่วนปริยัติใจ เหมือนทหารทหารฝึกดีแล้ว ออกรบ จะต้องเอาตำราไปกางสนามรบใหม่ ฝึกดีแล้ว ออกรบ ออกรบเต็มที่เลย แล้วถ้าทหารฝึกดีแล้ว แต่ไม่เคยออกรบ ไม่เคยผ่านสนามรบ ไม่ใช่ทหารผ่านศึก แล้วถ้าทหารผ่านศึก ผ่านศึกออกไปแล้วแพ้กกลับมาละ ทหารผ่านศึกที่รบแล้วชนะละ ฉะนั้น เวลาออกรบ เวลาออกรบ เขาต้องรบด้วย นี่ศึกษามาๆ ก็ฝึกหัดนี่แหละ ศึกษา มา ศึกษา มาแล้วเราปฏิบัติ ปฏิบัติแล้วไม่ต้องเอาตำราไป วางไว้ แล้วถ้าออกรบแล้วมันผิดพลาดไปอย่างไร ขึ้นมา เรามาทบทวนของเรา เรามาฝึกหัดของเรา ซ้อมของเรา แล้วออกรบใหม่ ถ้าออกรบ ออกรบกับใคร

ออกรบ เห็นใหม่ คุณิ เวลาพระเรา เวลาออกประพฤติปฏิบัติเขาเรียกว่านักรบ นักรบนะ ไม่ใช่หนักหลบ นักหลบ อะไรก็ไม่สู้ ถึงเวลาจะหลบอย่างเดียว จะหลบนะ หลบเข้าสู่สงบ หลบเข้าไปสู่ในใจของเรา แล้วก็เป่านกหวีดปรี๊ดๆ เพราะอะไร เพราะศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา

เราจะนักรบนะ นักรบต้องซุกซี้ ในการประพฤติปฏิบัติ การซุกซี้หากิเลสนี้สำคัญมาก เวลาเราทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบแล้ว ใจสงบแล้วมันก็ว่านี่มรรคผลนิพพาน เพราะมันไม่มีอะไร แต่ถ้ามันซุกซี้ ซุกซี้เพราะอะไร เพราะเวลาครูบาอาจารย์ที่ปฏิบัติไป เวลากิเลสมันบังเงา นะ เริ่มต้นปฏิบัติไปมันก็ไม่ให้เห็นหรือ เวลาปฏิบัติ เริ่มต้นตั้งแต่ทำความสงบของใจเข้ามา มันก็จะไม่สงบอยู่แล้ว มันก็ต่อต้านอยู่แล้ว

ถ้าจิตสงบแล้ว ถ้าเห็นกายนะ เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม พิจารณาไปสักหนสองหนมันก็ว่านี่มรรคผลนิพพานๆ มันให้ค่าเกินตลอด มันตะมันถีบ ก็ว่ามันอ้างอิงตลอด กิเลสมันร้ายนัก สิ่งดี เวลาเราบอกว่าทุกอย่างในโลกนี้มีแต่สิ่งที่ไม่ถูกต้องทั้งหมดเลย จริงๆ แล้ว

กิเลสในใจเรานั้นสำคัญที่สุด ของของเขามันเป็นของของเขายู้อย่างนั้น คนที่เขาพอใจเขาก็แสวงหาของเขา คนที่เขาไม่พอใจเขาก็ไปแสวงหาอย่างอื่นของเขาต่อไป แต่ของเรามันไปทุกข์ไปยากอยู่กับมันใจ นี้ของของเขา ของข้างนอกมันอยู่ข้างนอก เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันอยู่ในใจทั้งนั้นนะ

เวลาพูด เขาให้พูดสังขารม ไม่ให้พูดเรื่องโลกๆ ใด เราอยู่กับโลก เราจะปฏิเสธโลกไปไหน แต่เวลาคิดเป็นโลกก็เป็นโลกไป คิดเป็นธรรมมันก็เป็นธรรมขึ้นมา เรื่องโลกๆ มันคิดเป็นธรรม เวลาคิดเป็นธรรม คุณติ เรามีสติปัญญาขึ้นมา สิ่งที่เราเกิดขึ้น เราคิดเป็นธรรม สิ่งนี้ทำไมเขาต้องอาบเหงื่อต่างน้ำทุกข์ขนาดนั้น คุณติ เวลาชาวไร่ชาวนาหน้าสู้คืน หลังสู้ฟ้า ทำไมเขาทุกข์ยากลำบากขนาดนั้น ไอ้เราแค่นั่งเฉยๆ ทำไมทำไมไม่ได้ นั่งสมาธิ นั่งสมาธิ เดินจงกรม ทำไมทำไมไม่ได้ เวลาชาวไร่ชาวนาของเขา เขาทำไร่ไถนาขึ้นมา เขาตากแดดตากฝน เขาต้องทำของเขา เขาทำของเขาเพราะเขาเห็นผลประโยชน์ของเขา เขารักษาผลประโยชน์ของเขา ไอ้เราจะรักษาผลประโยชน์ของเรา ไม่รู้จักรักษา นี่คิดให้มันเป็นธรรม คิดมา

ถ้าคนมีปัญญานะ คิดแล้วมันเสริมใจ มันเสริมให้เรามีกำลังใจ ใจ ไม่ได้คิดแบบตัดทอนนะ เราเกิดมาวาสนาน้อย ถ้าวาสนาน้อย ไปแล้ว ๒๕ เปอร์เซ็นต์ เราปฏิบัติไปคงปฏิบัติไม่ได้ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ไปแล้ว คิดอย่างนี้มันคิดทำลายตัวเองใจ

ถ้ามันคิดบวก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นมนุษย์ ครูบาอาจารย์เราก็เป็นมนุษย์ เป็นมนุษย์ทั้งนั้นนะ แล้วมนุษย์ทำไมทำได้ แล้วถ้าผู้ที่ปฏิบัติในแนวทางสติปัญญา ๔ ๗ วัน ๗ เดือน ๗ ปี ต้องเป็นไปได้นะ เวลาร่างของเรา ถ้าจิตมันสงบ สงบเป็นสัมมาสมาธิ สงบตามความเป็นจริง

ถ้ามันสงบ มันสงบมีจิตสมาธิก็มี สัมมาสมาธิก็มี ใจ สมาธิมันมีมีจิตมีสัมมา สติก็มี มีจิตมีสัมมาทั้งนั้นนะ มันมีมีจิตและสัมมา ผิดและถูก ถ้ามันผิด มันผิด ทำไมเราไม่แก้ไขให้มันถูกละ ถ้ามันถูก ถูกอย่างไรละ แล้วใครเป็นคนบอกละ ผิดถูกก็ใจเรานี้แหละมันเป็นคนบอก ถ้ามันถูกขึ้นมาโดยสัจจะ โดยความจริงเลย

คุณติ อย่างทางการแพทย์ ใครดำรงชีวิตอย่างไร ใช้ชีวิตอย่างไร เขาก็มีโรคภัยไข้เจ็บเป็น อย่างนั้น จิตก็เหมือนกัน ทำสมาธิอย่างไร ตั้งสติอย่างไร เวลาโดยพื้นฐานตั้งสติอย่างไร กำหนดอะไร ถ้าไม่กำหนด ลงวังค์หมด ถ้าไม่กำหนดนะ คุณติเฉยๆ หายหมด คุณติ ไป คุณติ เรา

มองไปบนอากาศ บนอากาศนี้มันมีอะไรเป็นเป้าหมาย บนอากาศ มองไปมองมาเฉียวมันก็คอบพบ คุณจิตๆ มันคืออะไร มันเป็นนามธรรม เอาอะไรไปดู

แต่ถ้ามันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ มันดูความคิด ความคิดไม่ใช่จิต ความคิดเกิดจากจิต แต่ใช้ปัญญา จับอารมณ์ความรู้สึกแล้วพิจารณาไป คิดอะไร คิดทำไม คิดแล้วได้อะไร ไฟทั้งนั้น ถ้ามันทันแล้วมันปล่อย มันปล่อยนั่นคือสมาธิ นี่ปัญญาอบรมสมาธิ

ถ้าพุทโธๆๆ นี่พุทธานุสติ กำหนดพุทโธ จิตกำหนดพุทโธ อานาปานสติ จิตกำหนด มันเป็นอานาปานสติ ถ้าไม่มีจิตกำหนด โรงงานอุตสาหกรรม ลมเขาเป่าทั้งวันทั้งคืน ลม พัดลมมันเปิดทั้งวันเลย ไม่เห็นเป็นอานาปานสติตรงไหน มันเป็นอานาปานสติตรงไหน มันไม่เป็น มันเป็นต่อเมื่อเราจิตกำหนด จิตเรากำหนดเพราะอะไร เพราะการฝึกหัดปฏิบัติธรรม จิตเอาจิตมาปฏิบัติธรรม ถ้าปฏิบัติธรรมขึ้นมา ถ้าจิตมันสงบเข้าไป ถ้ามันเข้าไปโดยสัจจะ เข้าไปโดยข้อเท็จจริง มันก็เป็นสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิรุ่มเย็นเป็นสุข สัมมาสมาธิออกใช้งานได้

คนเราตื่นอยู่ ตื่นอยู่ อะไรเข้ามามันก็รู้ก็เห็นหมดนะ คนมันหลับ เขามาที่ตายเปล่า เขามาที่ตายเปล่านะ คนหลับ เขาสงสัยอะไร ไม่มา เขาไม่มาหรอก เพราะมาทำไม หลอกใช้มันดีกว่า พอตกวังค์ไปแล้วเฉียวตื่นขึ้นมา เออ! เก่ง

มีจะตายหลายทีแล้ว ก็เลสมันยังไว้ชีวิตเอ็งนะ

แต่ถ้ามันเป็นสัมมาสมาธิมันตื่นนะ ใครมาไม่ได้ ใครทำอะไรไม่ได้ รู้หมดเห็นหมด รู้เห็นหมดนะ พุทโธๆๆ ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ เวลามันเข้า ขณิกะ คนชำนาญจะรู้ว่าขณิกสมาธิเป็นอย่างนี้ ถ้ามันยังยกขึ้นวิปัสสนาไม่ได้ เพราะกำลังมันไม่พอ เป็นอุปจาระ อุปจาระมันสืบต่อได้ มันอุปจาระคือวงรอบของจิต มันยกขึ้นสู่กาย สู่เวทนา สู่จิต สู่ธรรม

ถ้าคนภาวนาเป็นแล้วยกขึ้นสู่กาย สู่เวทนา สู่จิต สู่ธรรม เพราะมันเคยจับได้ คนจับได้ทำได้ทั้งหมดแหละ แต่ถ้าคนจับไม่ได้มันไม่เห็น คนจับไม่ได้นะ ถ้าเป็นอุปจาระมันก็นุ่นเลย เห็นเทวดา เห็นผี เห็นต่างๆ เป็นอุปจาระ เพราะมันจับไม่ได้ มันไปเห็นอะไรก็ไม่รู้

แต่ถ้ารำพึง บังคับเลย ให้เห็นกาย รำพึงคือนึกขึ้นมาในสมาธิให้เห็นกาย ถ้าเห็นกายขึ้นมา มันสะเทือนเลย นี่ขุดคุ้ยหากิเลส วิธีการขุดคุ้ยหามัน คนจะฆ่ากิเลสต้องรู้จักมัน คนเป็น

หนึ่งจะใช้หนึ่งต้องหาเจ้าหนึ่งให้เจอ ถ้าคนเป็นหนึ่งไม่มีเจ้าหนึ่ง จะใช้ใคร เราจะไปใช้หนึ่งใคร ใช้แล้วก็ไม่ถือว่าเป็นการใช้ เพราะไม่เจอเจ้าหนึ่ง

ขุดคุ้ยหากิเลส สติปัญญา ๔ จริงใจ ถ้าจิตมันจริง มันจะเห็นสติปัญญา ๔ จริง จิตปลอมๆ เห็นของปลอมทั้งนั้น เห็นของปลอมเพราะมันสมุทัยใจ ก็เห็นกาย เห็นกายก็เห็นใจ นึกเอาก็เห็น แล้วรำพึงไม่ใช่นึกหรือ

รำพึงแต่มีกำลังสมาธิ มีฐานที่ตั้งแห่งการงาน ถ้าไม่มีฐานที่ตั้งแห่งการงาน มันไปหมดแล้ว มันคิดไปเอง มันคิดไปเอง นกหวีดมันจะเป่าปรี๊ดๆ แล้ว แต่ถ้ามันเป็นความจริง พอจิตมันสงบแล้วรำพึง รำพึงเพราะมันมีฐานของสมาธิ ตัวจิตเป็นตัวกระทำ ถ้าตัวกระทำ พอมันเห็นเห็นแล้วมันสะท้อนหัวใจมาก การสะท้อนหัวใจนี้เห็นหลานมันแล้ว เห็นร่องรอยกิเลสแล้ว ถ้าเห็นร่องรอยกิเลส พอทำไปแล้วกิเลสมันปั่นหัว สัมลูกคลุกคลาน มันปั่นหัวอยู่อย่างนั้นนะ ถ้าทำจริง นี่พูดถึงอุปจารสมาธิ

แล้วเข้าอัปปนาละ พุทโธๆ จนละเอียด จนลมหายใจขาด มันตัดอายตนะความรู้รู้เลย ลงสู่อัปปนาสมาธิ อัปปนาสมาธินี้สักแต่ว่ารู้ สติสมบูรณ์มาก เข้าไปในสมาธิละ แล้วไปพักอยู่ มีความสุขมากๆ มากๆ แล้วรอมันคลายตัวออก เวลามันคลายออกมา จากอัปปนาสมาธิเป็นอุปจารสมาธิ

สมาธิก็คือสมาธิ พระพุทธเจ้าไม่ได้สอนสมาธิละ วันนี้พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์เป็นพระอรหันต์เกิดจากอะไร? เกิดจากปัญญาละ เกิดจากมรรค เกิดจากสังขธรรม แต่เพราะเราสัมลูกคลุกคลาน คูตี เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ปัจจุวัคคีย์ เทศน์ขุฎิล ๓ ฟัน้อง ไม่ได้สอนทำสมาธิเลย สอนปัญญาเลย อาทิตตปริยายสูตร มโนวิญญาณปิ นิพพิณฑติ ความสัมผัสเป็นทุกข์ ทุกอย่างเป็นทุกข์ๆ งามเลย “เป็นสุขหรือเป็นทุกข์”

“เป็นทุกข์พระเจ้าข้า”

“เป็นทุกข์ทำไมไม่ทิ้ง”

“ทิ้งแล้วพระเจ้าข้า”

ในอนัตตลักขณสูตร ไปสวดติ “ขันธเป็นสุขหรือเป็นทุกข์”

“เป็นทุกข์พระเจ้าข้า”

“เป็นทุกข์แล้วเธอเก็บไว้ทำไม”

ไล่เข้าไปเลยๆ ไล่เข้าไปๆ จน มโนวิญญาณปิ นิพพินุทติ ถึงมโนก็ทิ้ง มโนคือปฏิสนธิจิต มโนคือภพ ทำลายภพทำลายชาติ ทำลายภพทำลายชาติตามความเป็นจริงไง ถ้าทำลายภพทำลายชาติตามความเป็นจริง เกิดจากพื้นฐานเกิดจากความสงบของใจ เกิดศีล สมาธิ ปัญญา นี่ไงที่ว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา คือภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดขึ้นจริง แล้วปัญญาอย่างนี้ไม่มีตำรา ตำราก็เขียนไว้ ภาวนามยปัญญา แต่มันพูดอย่างไรก็ผิด พูดอย่างไรก็ไม่ได้ เพราะปัญญามันก็เทียบมาถึงสัญญาทั้งนั้นนะ ปัญญามันเทียบมา เทียบมาก็สังขาร มันเทียบมาแค่สังขาร เทียบมา ถ้าปัญญาทางวิทยาศาสตร์มันก็บอกคลื่นสมอง มันว่าไปนั่นเลย คลื่นสมองพลังงานไฟฟ้า แต่เวลามันภาวนาขึ้นมา ภาวนามยปัญญาเป็นอย่างไร ความดีมันเป็นอย่างไรร

ธรรมในใจ ถ้าธรรมในใจแล้ว มันอยู่ในหัวใจนะ แล้วหัวใจนี้มันเกิดขึ้น ไม่มีกิจจัญณ สัจจัญณ ไม่มีการกระทำนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ปฏิญาณตนเป็นพระอรหันต์ แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เทศนาว่าการเอาพระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ขึ้นมา เป็นผู้บวชให้ เอหิภิกขุ เป็นผู้สั่งเป็นผู้สอน เป็นผู้ปั้นมา แล้วเป็นผู้ที่รื้อสัตว์ชนสัตว์

“เธออย่าไปช้อนทางกัน โลกเขาเร่าร้อนนัก”

พระอัสสชิเวลาไปบิณฑบาต พระสารีบุตรเห็นการก้าวเดินยังเลื่อมใส เขามีปัญญามากแล้วเวลาไปฟังเทศน์

“องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนอะไร”

“องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอน ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ”

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมากับชีวิตเราทุกเรื่องมันต้องมีที่มาที่ไป เหตุการณ์ที่เกิดกับเราทุกเรื่องทุกแขนงทุกอย่าง มันมีที่มาที่ไป ธรรมทั้งหลายๆ ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนให้ไปดับที่เหตุ นั่นไง ทุกข์ควรกำหนด พระพุทธเจ้าไม่ให้ทำลายทุกข์ ทุกข์ควรกำหนด

แต่พวกเราอยากพ้นทุกข์ ทุกข์ควรกำหนด กาย เวทนา จิต ธรรม ควรกำหนด กำหนด แล้วแยกแยะด้วยปัญญา ละที่สมุทัย ละที่สมุทัย ละที่ตัดหาความทะยานอยาก อยากให้ทุกข์สิ้นไป ทุกข์ควรกำหนด จับลิ จับกาย จับทุกข์เรา จับความทุกข์ในชีวิตนี้ ชีวิตนี้มันทุกข์เพราะอะไร มันทุกข์อย่างไร มันทุกข์อะไร แล้วพอไล่ไปนะ มันเห็นเหตุ มันเห็นเหตุ มันมีที่มาที่ไป แล้วถ้าปัญญามันไล่ไปนะ มันไปจบที่นั่นนะ จบที่เหตุให้เกิดทุกข์ไง จบที่เหตุให้เกิดทุกข์ ถ้าเหตุที่เกิดทุกข์โดนทำลายไปแล้ว มันจะมีทุกข์ใหม่ เหตุที่เกิดทุกข์โดนทำลายไปทั้งหมดแล้ว มันจะมีความทุกข์เหลืออยู่ไหม นี่ไง ถ้ามันทำมันจริง มันเป็นจริงๆ ถ้าเป็นจริง มันมีกิจจญาณ สัจจญาณ มันเป็นความจริงขึ้นมาในการปฏิบัติมัน เราต้องปฏิบัติให้เป็นความจริงของเรา

นี่พูดถึงว่าเป็นขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อปัณาสมาธิ พอเป็นสมาธิแล้ว ถ้าคนปฏิบัติใหม่ๆ คนปฏิบัติแล้ว ทำไม่ได้ ทำแล้วมันไม่เห็นผล ทำแล้วปฏิบัติไม่ได้

พยายามทำความสงบของใจ ถ้ามันเข้าอปัณาสมาธิได้ เพื่อไปคู่ต้นขั้วของตัว อำนาจวาสนาบารมีของคนมันสาวจนถึงที่สุด สาวไปถึงอปัณาสมาธิ แล้วดูซิว่าเราควรทำอย่างไร แต่โดยข้อเท็จจริง หลวงตาท่านพูด ครูบาอาจารย์ก็พูด คนที่เข้าอปัณาสมาธิได้ มีส่วนน้อยนัก เข้าไม่ได้ทุกคนหรอก แล้วจริงๆ แล้วก็ไม่ต้องเข้าด้วย เพราะอปัณาสมาธิเกิดปัญญาไม่ได้ อปัณาสมาธิ เป็นที่พักจิตเท่านั้น มรรคจะเกิดขึ้นในอปัณาสมาธิ ไม่มี มรรคจะเกิดที่อุปจารสมาธินี้ อปัณาสมาธิเป็นสักแต่ความรู้ที่สร้างมรรคไม่ได้ ทำงานไม่ได้ แต่เข้าไปพักจิต แล้วถ้าพักจิตแล้วจิตมีกำลัง ถ้าคนที่มีอำนาจวาสนาเข้าไปอปัณาสมาธิ ออกมานี่จะรู้เห็นสิ่งต่างๆ มหาศาลเลย แต่เราเข้าไปพัก ไปเพื่อคู่ ไปคู่พันธุกรรมของเรา ไปดูว่า ถ้ามันภาวนาไม่ได้ในภาวนา เวลาทำความสงบของใจเข้ามาแล้ว เห็นกายก็ไม่ได้ ทำอะไรก็ไม่ได้ ทำอะไรไม่ได้สักอย่างหนึ่งเลย แล้วทำไง หลวงพ่อ

เราก็ทำความสงบของใจให้มากขึ้น ถ้ามันทำไม่ได้ เราต้องมีกำลังขึ้นมา อย่างเช่น เช่น เรามีเงินอยู่ส่วนหนึ่ง เราจะซื้อวัตถุที่มีค่ามากกว่านั้น ถ้าเงินเราไม่พอ ซื้ออะไรก็ไม่ได้ ซื้ออะไรก็ไม่ได้ เพราะเงินของเรา เรามีไหม มี แต่จำนวนของมันไม่สามารถซื้อแลกเปลี่ยนเป็นสิ่งที่เราต้องการได้ แล้วมันควรทำอย่างไร? ก็ควรจะเพิ่มเงินให้มากขึ้น ควรแสวงหาเงินให้พอกับที่เราจะต้องการซื้อสิ่งนั้น

นี่ก็เหมือนกัน เราจิตสงบแล้ว เราจะออกใช้ปัญญา ถ้าจิตของเราไม่มีกำลังพอ เห็นไหม เรามีเงินอยู่ส่วนหนึ่ง แต่เราไม่สามารถซื้อสิ่งที่เราพอใจได้ แต่ถ้าเราทำสงบมากขึ้นๆ เราก็พยายามเก็บหอมรอมริบให้มากขึ้นๆ จนมีกำลังมากขึ้น ถ้ามีกำลังมากขึ้น มีกำลัง เรามีเงิน มีเงินแล้วไม่มีสิ่งของให้ซื้อ ถ้ามีสมาธิ เราทำสมาธิ สมาธิมันแนบแน่นขึ้นมา เราวิปัสสนาไม่เป็น เราทำอะไรไม่ได้ เงินเรามหาศาลเลย แต่เราซื้อของไม่ได้เลย เพราะไม่มีใครให้ซื้อเลย นี่เวลาปฏิบัติไป แต่ถ้าไม่มีเงิน ไม่มีสมาธิเลย ทำอะไรไม่ได้ ทำได้ก็ ปรี๊ดๆ เป่านกหวีด เพราะพุทธธรรมะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาหลวงปู่มั่นท่านบอกกับหลวงตานะ “มหา พระพรชามากไม่ต้องขึ้นมา ให้พรชาน้อยๆ ขึ้นมา มันจะได้มีข้อวัตรติดหัวมันไป” หัวใจนะ มีข้อวัตรติดหัวใจมันไป ทำสิ่งใด เราเป็นข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมา แล้วเราไปอยู่ของเราเอง หรือเราประพฤติปฏิบัติของเรา สิ่งนั้นมันติดหัวใจ ไม่ใช่ติดที่หัวเรา ติดที่หัวใจ ถ้าติดหัวใจ มันจะมีอำนาจวาสนาใจ ถ้ามีอำนาจวาสนาขึ้นมา พยายามขวนขวาย พยายามกระทำขึ้นมาให้มันเป็นความจริงขึ้นมา ให้มีข้อวัตรติดหัวใจมันไป ถ้ามันมีข้อวัตรติดหัวใจมันไป มันมีประเด็นใจ มันมีประเด็นใจให้เราแยกแยะ มันมีประเด็นใจให้เราแสวงหา มันมีประเด็นใจให้มีการกระทำใจ

แต่ถ้าเราไม่มีอะไรติดหัวใจเรามาเลย ไม่มีอะไรติดหัวใจมันก็โล่งโล่ง ไม่มีอะไรเป็นขึ้นเป็นอันเลยหรือ การปฏิบัติไม่มีอะไรเป็นขึ้นเป็นอันเลยใช่ไหม อ้าว! ก็ปฏิบัติมาแล้วมันวางหมดแล้ว มันปล่อยหมดแล้ว มันวางหมดแล้ว ก็เป็นพระอรหันต์แล้ว แล้วมันจะปฏิบัติอะไรล่ะ

แต่ถ้ามันมีข้อวัตรติดหัวใจมันไปนะ มันจะมีประเด็น มันจะมีการกระทำ มีการกระทำ ผีกลั่นหัวใจเราขึ้นมา ถ้ามันผีกลั่นหัวใจขึ้นมาละ เวลาหลวงตาท่านกราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านกราบจากหัวใจ เวลาท่านยังแข็งแรงอยู่ ท่านกราบพระ ทุกคนจะบอกว่า หลวงตากราบพระสวยมาก กราบพระสวยมาก แล้วท่านมีนิสัยว่า ใครมากราบพระต่อหน้าท่าน ให้อับดีฝุ่นๆ ท่านบอกไม่ต้องมาปิดฝุ่นที่วัดเรานะ เพราะเราทำความสะอาดไว้เสร็จแล้ว ศาลาท่าน ท่านจัดจนมันเลย เราไปถึงปิดฝุ่นพับๆ ท่านบอกไม่ต้องมาปิดฝุ่นที่นี้ละ ที่นี้เขาถูไว้แล้ว เรียบร้อยแล้ว

เราเป็นกันอย่างนั้นนะ เราเป็นอย่างนั้นแล้วจิตใจเราออกแวกอวแวก เราไวใจ แต่เวลาของท่าน ท่านกราบพระสวยมากขณะที่ท่านยังแข็งแรง เว้นไว้แต่ท่านชราภาพ เวลาชราภาพแล้วมัน

ทำไม่ได้ ใจอยากทำแต่ทำไม่ได้ ถ้าใจอยากทำแล้วทำไม่ได้ เราต้องคิดเป็น ต้องควั่นใจ เวลาอาบตี๋วันไว้แต่ภิกษุใช้ อาบตี๋นะ ทำความผิควั่นไว้แต่คนป่วยคนไข้ คนที่ทำไม่ได้ คนที่ทำไม่ได้ ยกเว้น แต่อย่าอ้างเล่ห์ อ้างเล่ห์ว่าป่วย อ้างเล่ห์ว่าทำไม่ได้

นั่นนะสิ่งที่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทุกอย่างมีคุณมีประโยชน์ มีคุณงามความดีทั้งนั้น แต่ถ้าพระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์เคารพบูชาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมและวินัยนี้จะประเสริฐมาก ใช้ตามความเป็นจริง แต่ถ้าเป็นความเจ้าเล่ห์เจ้ากล อ้างอิง อ้างอิงธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็บอกว่า จำพรรษาที่สัตตาคหาลิกได้ สิ่งใดๆ ก็ทำได้ นั่นธรรมวินัยท่านเพื่อไว้ เพื่อวินัย

กฎหมายทุกข้อบังคับใช้ แต่ก็มีข้อยกเว้น ถ้าคนที่ซื่อสัตย์ เวลาซื่อสัตย์ เวลาครูบาอาจารย์ สมัยท่านปฏิบัติกันใหม่ๆ ท่านสละตายกันทั้งนั้นนะ ท่านจริงจังกับธรรมและวินัยนี้มาก ท่านจริงจังกับข้อห้ามต่างๆ ท่านจริงจังเพื่อให้การประพฤติปฏิบัติของท่านเจริญงอกงามขึ้นมา

แต่ในปัจจุบันนี้เราเหลวไหล เราเหลวไหล เราก็อ้างสิทธิ์ว่ามั่นมีอยู่ใจ มีอยู่ในธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีข้อยกเว้นๆ แต่ถ้าเป็นความจริงแล้วมันชอบธรรมหรือไม่ มันชอบธรรม ก็มันชอบกิเลสใจ เพราะกิเลสมันชอบ นั่นแหละคือเป้าหมายของมัน เป้าหมายของมันคือทำให้เราล้มลุกคลุกคลาน เป้าหมายของมันคือทำให้เราปฏิบัติแล้วไม่ได้ผล เป้าหมายของมันคือทำให้เราหมดกำลังใจ เป้าหมายของมันคือทำลาย ทำลายความเพียร ถ้าความเพียรความวิริยะ ความอดสาหัสโดนทำลายไปแล้ว นั่นคือเหยื่อ เพราะจิตดวงนั้นยังเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในใต้อำนาจของพญามารตลอดไป มันทำเพื่อให้จิตดวงนี้อยู่ใต้อำนาจของมันนะ

แล้วถ้าอยู่ใต้อำนาจของมันแล้ว คุณ จิตทุกดวงใจว่าแห้ว โลกนี้เราร้อนนั้ๆ เราร้อน เพราะหัวใจมันร้อน มันจะมีความสุขความทุกข์ขนาดไหนจากการดำรงชีวิต แต่หัวใจมันร้อน มันร้อนเพราะอะไร มันร้อนเพราะการเกิด การแก่ การเจ็บ การตายไป เวลาตายไปแล้วจะตายไปไหน จะตายขึ้นมาที่หัวน้ไหนแล้ว แล้วคนตายไปแล้วไม่เห็นมาบอกสักทีว่าเอ็งไปไหน

แต่เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันสำรอกมันคายออกไป มันสำรอกมันคายออกไป ตั้งแต่ สักกายทิฎฐิ รู้แล้ว สักกายทิฎฐิ วิจิจจนา สัตถ์พตปรามาส สัจโยชน์ ๓ ตัวขาดไป รู้เลย รู้แล้วนะ รู้เพราะอะไร รู้เพราะมันจับต้นชนปลายได้แล้ว แต่เดิมมันไม่มีต้นไม่มีปลาย การเวียนว่ายตายเกิดไม่มีต้นไม่มีปลาย มันจะเวียนว่ายตายเกิดไปอย่างนั้น เพราะจิตนี้ไม่เคยตาย จิตนี้ไม่มีใคร

ทำลายมันได้ จิตนี้จะเวียนว่ายตายเกิดตามแต่อำนาจของเวรของกรรมไปตลอด เวลาสำรอกกายสังโยชน์บ้าง ทำไมพระโศคานันท์รู้ว่าเกิดอีก ๗ชาติล่ะ ถ้าจะเกิดก็เกิดอีก ๗ชาติเท่านั้น มันมีขอบเขตแล้ว เห็นไหม

เวลาพิจารณาต่อเนื่องไป พิจารณาต่อเนื่องไป เวลาชำระ กามราคะ-ภริษณะอ่อนลง แล้วพิจารณาต่อเนื่องไป กามราคะ-ภริษณะขาดไป ไม่เกิดในกามภพแล้ว กามมันไม่มีมันจะเกิดที่ไหน กามภพ เทวดา อินทร์ พรหม เทวดายังมีกามอยู่ ยังเสพกามกันอยู่ กามที่เป็นทิพย์ แล้วเวลามันสำรอกมันตายไปแล้ว มันไม่มีกามราคะ มันไม่เกิดในกามภพ มันทำลายแล้ว พอมันทำลายแล้ว พอมันจับต้องขึ้นไปได้ รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา

มานะ สิ่งที่มันทำ มานะ ภาวสวะ ตัวภพ รูปราคะ อรูปราคะ ถ้ามันทำลายเสร็จสิ้นของมันไปแล้ว ทำลายภาวสวะ ทำลายภพหมดแล้ว มันจบไป ถ้ามันจบไป ใครเป็นคนจบล่ะ แล้วมันจะเอาอะไรไปเกิดล่ะ แล้วมันเกิดอย่างไรล่ะ อะไรจะเอามันไปเกิด เพราะมันไม่มีเชื้อไข มันไม่มีอะไรเลย คนไม่มีแล้วมันจะไปต้องโทษอะไร คนไม่มี คนที่มีสิ ไอ้เศรษฐีโลกนั้นแหละ ยังมีเยอะๆ ยิ่งดี ไอ้คนมีมันต้องมีเหตุ เพราะมี มันต้องพิพากษากัน

แต่ถ้ามันไม่มี คุณิ คุณักโทษ ถ้าตายเสีย เขาก็จำหนาย เพราะมันตายแล้ว ไอ้นี้ก็เลสมันตาย พอกิเลสมันตาย มันตายไปแล้ว เวลาปฏิบัติไปมันจะรู้มันจะเห็นอย่างนี้ มันจะมีกิจจัญณ สัจจัญณ มันจะเป็นสัจจะความจริง ถ้าสัจจะความจริง

วันนี้เป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เรามาประพฤติปฏิบัติกัน เรามาวัดมาวา มาฟังเทศน์ มันก็เป็นเรื่องหนึ่ง คนที่มีวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เขาก็ทำพอเป็นพิธีของเขาก็จบไปอย่างหนึ่ง ถ้าเรามีความสำคัญ มีความสำคัญ มันเหมือนคนที่แข็งแรง คนที่แข็งแรงทำอะไรก็ได้ แต่คนที่ไม่สำคัญเหมือนกับคนอ่อนแอ เขาก็แล้วแต่สังคมจะชักนำกันไป แต่ถ้าเราเข้มแข็ง เรามีความสำคัญในจิตใจของเรา เราจะชวนขวายเอาความจริงของเรา ถ้าความจริงของเรา เราจะมีธรรมในใจใจ ถ้ามีธรรมในใจ พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ มาด้วยความสงบเสถียร มาฟังองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยวิหารธรรม ด้วยความสุข ถ้าคนมีความสุขอยู่ภายในใจ เขาต้องตื่นตื่นไปอะไรกับโลก เขาต้องแสวงหาอะไรอีก ถ้าใจของเขาเป็นความจริง

คนที่แสวงหาคือใจเขาไม่จริง ใจเขาไม่จริง ถ้าใจเขาจริง เขาจะเห็นคุณค่าสิ่งแปลกปลอมภายนอก มีคุณค่ามากกว่าธรรมในใจเขาหรือ ธรรมเหนือโลกมันต้องเหนือจริงๆ มันมีคุณค่า มันมีคุณค่าเหนือโลกไง ท่านถึงจะอยู่ในวิหารธรรมด้วยความสุขของท่านไง เอวัง